

FORSKNING

BØRN&UNGE

NR 21 | DECEMBER 2013 | bupl.dk

A photograph of three young girls on a balcony. The girl on the left is wearing a pink shirt and a plaid jacket, talking on a black mobile phone. The girl in the middle is wearing a dark top and has her arm around the first girl, smiling. The girl on the right is wearing a purple and white striped shirt and is looking down at her phone. The background shows a yellow wall and a window.

**FRITIDS- OG
UNGDOMSLIV**

FÆLLES PASSION KAN FORANDRE UNGES LIVSBANE

Med rapmusikken i centrum tilbyder Livsbanen i København et kreativt frirum til unge. Deres metode er at mødes med børn og unge om en fælles passion for musik. De pædagogiske teorier tager forskerne sig af.

AF MALENE FENGER-GRØNDAHL

FOTO: HANS JUHL (GALAKSEN)

”Børnene kan da ikke rappe”. Det var den umiddelbare reaktion hos to pædagoger fra specialfritidshjemmet Galaksen – et fritidstilbud for børn med sociale og adfærdsmæssige problemer og motoriske vanskeligheder, mindre hjemskeder, ADHD og autisme.

Pædagogerne er uddannet til at tage sig af børn med særlige vanskeligheder, og de pædagogiske principper på fritidshjemmet er indrettet i overensstemmelse med børnenes behov for struktur og forudsigelighed. Mange af børnene har det meget

anstrængt med skolen og bryder sig bestemt ikke om at skrive. En del af dem er generelt bange for at stå foran andre, især fremmede, og fremlægge for eksempel en tekst. Pædagogerne tager sjældent børnene med på udflygt til ukendte steder, da det risikerer at gøre børnene usikre og frustrerede.

Så da pædagogerne sagde ja til at indgå et samarbejde med Livsbanen, hvor børn og unge kan arbejde med egne raptekster, var de spændte. Men de måtte sande, at ’det umulige’ blev virkeligt. Det var ikke uden forhindringer, men børnene overvandt sig selv og lavede deres egne raptekster, som de lagde på videokanalen YouTube, og i sommer fremførte de deres raps på børnemusikfestivalen Vilde Vulkaner.

DET FÆLLES TREDJE SKABER ET VÆ. Fritidshjemmets børnenes forvandling er et eksempel på, hvordan kreative aktiviteter kan fungere som et ’fælles tredje’, der åbner mulighed for, at deltagerne kan se sig selv og andre på en ny måde.

”Det er det, vi kalder forandringslæring eller overskridende læring,” siger lektor Line Lærche Mørck fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Hun har hentet eksemplet fra et igangværende forskningsprojekt. Sammen med Lea Eckert Elkjær og Gry Tyberg Holm følger hun Livsbanen for at undersøge, hvordan inddragelse af det ’fælles tredje’ kan skabe positive forandringer i børns og unges selvforståelse og give nye handle- og udviklingsmuligheder for både dem og de pædagoger og lærere, der arbejder med dem. Begrebet det ’fælles tredje’ handler om, at man samles om en fælles passion eller noget, man er engageret i. Det afgørende er, at alle, der samles om det, brænder for det, hvad enten det er rapmusik, madlavning eller sport. Det ’fælles tredje’ bliver en faktor, som gør det muligt at være sammen uden at betone og tage udgangspunkt i forskelle som diagnoser, hudfarve, alder og social baggrund. De forskelle har det ellers med at præge relationer mellem mennesker, ikke mindst i pædagogiske sammenhænge, fortæller Line Lærche Mørck.

”Det afgørende er, at alle, der samles om det, brænder for det, hvad enten det er rapmusik, madlavning eller sport. Det ’fælles tredje’ bliver en faktor, som gør det muligt at være sammen uden at betone og tage udgangspunkt i forskelle.”

Lektor Line Lærche Mørck

”Der opstår et ’vi’ omkring det fælles engagement, og de almindelige roller og identiteter træder i baggrunden,” siger hun.

FÆLLES PASSION ER AFGØRENDE. Den fælles passion, det ’fælles tredje’, kan i princippet være hvad som helst. I den socialpædagogiske tradition har det ifølge Line Lærche Mørck til tider betydnet, at velmenende pædagoger, der ville prøve teorien om det ’fælles tredje’ af i praksis, valgte så tilfældige aktiviteter, at det ikke for alvor gav mening.

”Det kan være nogle pædagoger, der tænker, at det vil være godt for nogle drenge at lære at lave mad. Så udarbejder de indkøbslister sammen med drengene, hver dem med hen for at købe ind og går så i køkkenet og tilbereder maden. Det kan være fint nok. Men hvis madlavning ikke er en passion for lærerne og de unge, er potentialet ret begrænset. Det handler om at finde frem til en aktivitet, som alle deltager reelt er engageret i og brænder for. Her er for eksempel musik ofte mere oplagt end madlavning. Det er i hvert fald tydeligt, at det er passionen, der er drivkraft og fungerer som ’fælles tredje’ i Livsbanen,” siger hun.

MUSIK ER EN VENTIL. Det var egne erfaringer med musikalske fællesskaber, der gav Livsbanens kreative leder, Jesper Willerfort, ideen til en folkeoply-

LINE LÆRCHÉ MØRCK
Lektor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Hun har siden midten af 1990'erne forsket i marginaliserede børn, unge og voksnes hverdagsliv og læring samt i gadeuroligheder og bandedefinitioner. Desuden bidrager hun med praktisk udvikling i professionelle tværfaglige samarbejde omkring udsatte børn og unge.

sende forening, der kunne tilbyde udsatte unge et kreativt frirum. Musik har fyldt meget af Jesper Willemors eget liv, blandt andet som medlem af Danmarks første hiphopband, McEinar.

"I skolen var jeg ikke ligefrem den bogglæde nørde, der sad på første parket og koncentrerede mig om det, læreren sagde. Men i en ungdomsklub, hvor jeg fik mulighed for at lave musik og udfolde mig kreativt, oplevede jeg glæden ved det 'fælles tredje'. Her lavede jeg musik sammen med andre, og som en positiv bivirkning fik jeg både styrket min selvlid og blev bedre til at stava og formulere mig. Og jeg kan se, at der sker det samme for mange af de unge, som bruger Livsbanen," siger Jesper Willemors.

I foreningen er der en række husregler, som holdes i hævd. Blandt andet skal de unge tale prænt til hinanden og vise hinanden respekt uanset etnicitet, hudfarve og religion.

"Af og til kan det holde hårdt at få de unge til at tale prænt til hinanden, men musikken kan faktisk fungere som en ventil, for det er okay at give sin vrede et kunstnerisk udtryk i en rap. Det er ikke følelsøse, der er noget galt med. Det afgørende er, hvordan og hvornår man giver udtryk for dem," siger han.

”Det er vidt inspirerende, at pædagogerne kan sætte nogle ord på det, der sker mellem os og de unge, og at forskerne kan hjælpe os med at reflektere over vores praksis. Egentlig er jeg jo bare en drenge-røv, der er blevet en lidt gammel røv, som elsker at lave musik.”

Livsbanens kreative leder, Jesper Willemors.

på sig selv som nogle, der kan noget med ord. Teksterne kan handle om at hade matematik eller at være forasket i sin kusine. Det er ikke så afgørende. Det væsentlige er, at børnene overskridder en grænse, som kan være svar på overskridelse i de rammer, hvor pædagogerne arbejder med dem til daglig," siger hun.

Hun tilføjer, at pædagoger, som vil arbejde med det 'fælles tredje', skal vælges med omhu. "De to pædagoger fra Galaksen var på forhånd optaget af musik og gik ind i projektet med et stort engagement. Men det er ikke altid, at tingene går op på den måde, og det nyter ikke noget at presse et eller andet ned over hovedet på hverken pædagoger eller børn – og det gælder, uanset om vi taler om madlavning eller rapmusik," siger hun.

DRENGERØV MED BREAKERVENNER. Jesper Willemors er på sin side begejstret for det tværfaglige samarbejde, fordi det giver ham og de andre rapkonsulenter en anden forståelse for de unge og for de processer, der sættes i gang, når de opbygger en relation til dem.

"Det er vidt inspirerende, at pædagogerne kan sætte nogle ord på det, der sker mellem os og de unge, og at forskerne kan hjælpe os med at reflektere over vores praksis. Egentlig er jeg jo bare en drenge-røv, der er blevet en lidt gammel røv, som elsker at lave musik og opleve den oplevelse af det universelle 'fælles tredje', som det giver at lave hiphop med folk fra Venezuela og Gronland og have breakervenner i Japan – eller at se unge med albansk, somalisk, tyrkisk og arabisk baggrund folde sig ud som rappere og bruge musikken som et sprog for det, de ellers ikke kan udtrykke," siger han. **•**

NÅR RAPMUSIK ER ET 'FÆLLES TREDJE'

Livsbanen er et fritidstilbud i København, hvor udsatte børn og unge sammen med professionelle konsulenter får mulighed for at prøve sig selv af inden for kunstneriske og kreative genrer som rap, musik, film og multimedieproduktion. Livsbanens grundtanke er, at hvis et menneske får succes på et område, kan det også finde ind til troen på sig selv og få succes på andre områder. Livsbanens aktiviteter ledes af professionelle konsulenter, som lever af deres kreativitet.

Lektor Line Lærche Mørck fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet følger sammen med cand.pæd. er i pædagogisk psykologi, Lea Eckert Elkjær og Gry Tybjerg Holm, Livsbanen og blandt andet dels samarbejde med det specialpædagogiske fritidshjem Galaksen. Forskningsprojektets formål er at finde ud af, hvordan en kreativ aktivitet som produktion af raptekster og rapmusik kan fungere som 'fælles tredje' – og hvordan det kan være med til at forandre de unges syn på egne muligheder.

I en artikel i tidskriftet Social Kritik fra juni 2013 gengiver Lea Eckert Elkjær og Gry Tybjerg Holm nogle af deres indtryk fra forskningsprojektet. Her følger et uddrag: "I slutningen af et gruppeinterview spørger vi drengene, om de har lyst til at sige mere eller fortælle en god historie. Haasan griner lidt og sætter sig frem i stolen og gestikulerer med hænderne den rytme og de betoning, hans fortælling får, som om han optræder for os. Der er ingen pauser med overvejelser, men et konstant flow og monotont tone, som om det var en rap (...):

Der var engang en dreng, i et samfund fuld af kriminalitet, hver dag, og så en dag så startede der en feriecamp, noget fodbold, noget rap, og så begyndte folk at høre om det, og så blev det meget sådan der, sådan noget, rigtig godt nok, man kan rigtig godt lide det, og så kom man ned til det her sted, det var lidt forfærdigt her sted, men man kunne godt synge og sådan noget, og så blev det bedre, fordi der kom flere, og så blev det alvorligt, hvor det åbnede hver dag, og så kom der mennesker, og jo flere jo bedre blev det, og jo bedre blev samfundet, se bare ham der, hvis han ikke var kommet her, så ville han have lavet røveri, det kan jeg godt garantere dig for."

Læs mere: <http://www.livsbanen.dk>

